THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די נייע "נעפאר" פאר אמעריקע

קאָנגרעסמאַן דיקשטיין האָט אנומלט, ווי עס איז שוין באַקאַנט די לעזער פון דער צייטונג, אריינגעטראָגן אין קאָנגרעס א צאָל בילס, וואָס האָבן געזוכט עטוואָס צו פאַרמילדערן די האַרבקייטן פונ'ם "קוואָטאַ" געזעץ, צו מאַכן מענשלאַכער דעם געזעץ, וואָס האָט פאַרשאַפט אזויפיל אומזיסטע צרות צו אימיגראַנטן, — צרות וואָס האָבן לחלוטין קיין שום זינען נים. סיידן דער ציל פונ'ם "קוואָטאַ" געזעץ זאָל זיין בפירוש צו פאַרשאַפן אזעלכע צרות צו אימיגראַנטן.

פון זיינע בילס האָט די אימיגראַציע קאָמיסיע פון הויז איינעם גוטגעהייסן. דאָס איז דער ביל, וואָס דערלויבט עלטערן פון אמעריקאַנער ביר־גער, וועלכע זיינען עלטער פון פינף־און־פופציק יאָר, אריינצוקומען אין לאַנד אויסער דער "קוואָטאַ". די קאָמיסיע, וועלכע צייכנט זיך בכלל אויס מיט איר אימיגראַנטן פיינטלאַכקייט, האָט דאָך נים געפונען וואָס אויסצוזעצן ערגסטס קען דעם ביל. זי האָט אין אים נים געזעצן קיין שום געפאַר פאַר אמעריקע, און האָט אים גינסטיק באַריכטעט צום הויז.

אָבער נים אַלע מיטגלידער פון דער קאָמיסיע זיינען געווען אזוי "ברייטהאַרציק". צוויי מיטגלידער האָבן אויפ'ן אָרט אויסגעדריקט זייער אומצופרידנהייט מיט'ן ביל, און זיי, צוזאַמען מיט נאָך פיר מיטגלידער וואָס האָבן זיך נים באַטייליקט אין יענער זיצונג, האָבן אריינגעטראָגן אין הויז א מינדערהייט באַריכט, אויסדריקנדיק זייער שאַרפסטע קעגנערשאַפט צו דעם ביל.

די הויפּט־אויסזעצונג זייערע קעגן דעם ביל איז דאָס, וואָס ער עפנט גלייך די טויערן פון לאַנד פאַר גאַנצע פופצן טויזנט אימיגראַנטן פון דער דאָזיקער קאַטעגאָריע (דאָס הייסט, עלטערן פון איבער 55 יאָר אַלט), וועלכע האָבן ביז איצט נים געקאָנט אריינקומען אין לאַנד צוליב דעם קוואָטאַ געזעץ פון 1924. דאָס וועט אָבער ערשט זיין דער אָנהויב, — די דאָזיקע קאַטעגאָריע וועט זיך נאָך דערמיט נים אויסשעפּן, — אזוי וועט אינ'ם קוואָטאַ געזעץ אריינגעטריבן ווערן א קלין, וואָס וועט אים איינגאַנצן צעשפּאַלטן".

לאָמיר זיך פאָרשטעלן, אז די שרעק פאַר דער "גרויסער אינוואַזיע" פון עלטערן האָט טאַקע א גרונט, — אז פופצן טויזנט עלטערן וועלן גלייך "באַפאַלן" אמעריקע, און נאָך זיי וועלן קומען נאָך טויזנטער, אפשר צענדלער קער טויזנטער עלטערן.

נו, איז וואָס פאַר א געפאַר זיינען פופצן, דרייסיק אָדער אפילו פופציק טויזנט אַלטע טאַטעס און מאַמעס פאַר אמעריקע מיט איר הונדערט־מיט־צוואַנציק מיליאָניקער באַפעלקערונג? קאָנען זיי סיידן קאָנקורירן מיט די איינגעזעסענע אַרבעטער אויפ'ן אַרבעטס מאַרק און אַראָפּדרינגען דעם הייליקן אמעריקאַנער "סטאַנדאַרד אָף ליווינג?" קאָנען זיי סיידן פאַראומריניקן מיט "אויסלענדישן" בלוט די "ריינקייט" פון דער אמעריקאַנער נאָרדישער ראַסע? . . .

וואָס האָבן סיידן מורא אָט די פול־פּראָצענטיקע אמעריקאַנער פאַר א פאַר־צענדליק טויזנטער טאַטעס און מאַמעס, וואָס זוילן קומען אהער אין זייער הייליקער מדינה אויסצולעבן זייערע עלטערע יאָרן מיט זייערע קינדער? וואָס פאַר א געפאַר קאָנען זיין אָט די עלטערע מענשן פאַר דער רייכער און מעכטיקער מדינה?

ס'איז, נאַטירלאַך, לעכערלאַך צו ריידן דאָ וועגן וועלכער ס'איז געפאַר פאַר'ן לאַנד אָדער אפילו וועגן קלין וואָס דאָס קאָן אריינטרייבן אינ'ם קוואָטאַ געזעץ. אמעריקע קאָן איר שטעטל באַשטיין קעגן אזא אינוואַזיע, און דער קוואָטאַ געזעץ איז זייער גוט געזיכערט אין די הענט פון די אמעריקאַנער געזעצגעבער, וועלכע האַלטן אים אין איין באַפעסטיקן מיט נייע סיגים, מיט נייע צוימען, און וועלכע באַלוינען זיך מיט צען נייע אימיגראַציע גזרות פאַר יעדער קלענסטער הנחה וואָס מען מאַכט אָדער מען שלאָגט בלויז פאַר צו מאַכן.

אָבער נאַרן זיך אין השבון האָבן מיר נים וואָס. מיר ווייסן זייער גוט די שטימונג וואָס הערשט אין די אמעריקאַנער פּאָליטישע קרייזן בנוגע אימיגראַציע. די געזעצגעבער דאַרפן דאָך דערוויזן, אז זיי טוען עפּעס פאַר'ן לאַנד בכלל און פאַר די אַרבעטער בפרט. און דאָס לייכטסטע און דאָס ביליקסטע וואָס זיי קאָנען געבן, איז אימיגראַציע באַשרייַנקונגען.

עס איז דערפאַר נים וואַרשיינלאַך, אז דער קאָנגרעס זאָל איצט ברעכן זיין טראַדיציע פאַר איבער א צענדליק יאָרן און מאַכן אזא הנחה פאַר אימיגראַנטן. ער וועט נים־איבער פון אַלץ זוכן צו באַשיצן דאָס לאַנד פון דער דראָענדיקער געפאַר" פון אן אינוואַזיע פון עלטערן, און די ווייליער וועלן זעען, ס'אַרא געטרייע און איבערגעגעבענע פאַרטרעטער זיי האָבן.

די קאָמיסיע האָט זיך געקאָנט מיט א מערהייט אַרויסזאָגן צו גונסטן פון דעם ביל. — די מיטגלידער זיינען גאַנץ גוט זיכער מיט'ן הויז, אז עס וועט נים דערלאָזט צו קיין "געפערלאַכע" בילס, און זיי האָבן דערפאַר געקאָנט זיך פערלויבן צו זיין גרויסמוטיק. דער מינדערהייט באַריכט זעט אָבער אויס שפּיגלט בעסער אָף די שטימונג פונ'ם קאָנגרעס, — און אמעריקע וועט פון דער "עלטערן געפאַר" באַפרייט ווערן . . .

כלוט אויף פסח

פון טיפן מיטלאַלטער אָן ביז היינטיקן טאָג טראָגט זיך אַרום דער ייִנסטערער טייל פון דער קריסטלאַכער וועלט מיט דער שענדלאַכער לעגענדע, — אידן באַנוצן קריסטלאַך כלוט אויף פסח.

די דאָזיקע שענדלאַכע לעגענדע האָט אונז שוין אָפּגעקאָסט טויזנטער קדושים און מאַרטירער, — און נאָך מער אפשר ווי אין מענשלאַכע קרבנות, האָט עס אונז געקאָסט אין באַליידיקונגען, שרעק און שפּיכת־דמים.

און נאָך איצט, אינ'ם יאָרהונדערט פון עראָפלאַנען און ראַדיאָ, זיינען אָך דאָ אָן א צאָל שוואַרצע פלעקן אויף אַטאָם ערד, וואוהין דער גייסט פון וויפּקלערונג און מענשלאַכקייט האָט נאָך נים אריינגעדרונגען, — און וואו עסטיאַלע ליידנשאַפטן נאָך מענשלאַכן כלוט צעפלאַקערן זיך מיט דער דערמאַכונג פון דער נאַטור יעדן פרילינג.

פון ליטע קומען איצט אָן "די ערשטע שוואַלבן" פונ'ם פרילינג, — אַנ־טעגלאַכע עלילות־דם, און דראָאונגען פון כלוטיקע פאָגראָמען אויף אי־דן. און הלואי זאָלן מיר זיך אָפּגאַרן אין השבון: באַלד וועלן זיי אָנקומען פון פוילן, פון רומעניע, פון אונגאַרן, און אפילו פונ'ם לאַנד פון קולטור, וואָס האָט געגעבן דער וועלט גרויסע דיכטער און דיינקער, — פון דייטשלאַנד. אפילו סאָוועט רוסלאַנד, וואו דער אַנטיסעמיטיזם ווערט געדריקט מיט'ן איי־זערנעם קנאַפּל פון דיקטאַטור, — געבענשט זאָלן זיין אירע הענט דערפאַר, זיינען מיר נים זיכער, אז אָט די ברוטאַלע ליידנשאַפטן זאָלן דאָ און דאַרט אַרויספלאַצן.

כלוט אויף פסח? יאָ, ס'איז דאָס קריסטנטום וואָס מוז האָבן כלוט, דיש כלוט אויף פסח. דאָס איז נים קיין לעגענדע נאָר א ווירקלאַכקייט פון טיפן מיטלאַלטער אָן, ביז היינטיקן טאָג.

די גאַנצע קריסטלאַכע וועלט איז פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר דעם. אָט שטאָט זי פּראָטעסטירט קעגן די רעליגיעזע רדיפות אין סאָוועט רוסלאַנד, און אָט איז זי שטום, ווען אירע געטרייע קינדער פאַרגיסן אידיש כלוט איר נאָמען.

וואו זיינען די בעסערע קינדער פון קריסטנטום, וואָס זאָלן אַראָפּנעמען דעם שאַנד־פלעק פון זייער־קירך? אָדער איז עס נים אַ קיין איינער פון וואָס זאָל דאָס אנערקענען פאַר א שאַנד־פלעק?

פולער טעקסט פון באַריכט פון פּאַלעסטינער אויספאָרשונג קאָמיסיע

דאָס לאַנד פּראַבלעם ווערט פיל ארומגערעדט אין דעם באַריכט פון דער אונטערזוכונגס קאָמיסיע. איבער דער דאָזיקער פראַגע זאָגט זי: "תיכף נאָך דער איינפירונג פון א צייוילער רעגירונג אין פּאַלעסטינע איז די אדמיניסטראַציע באַזאָרגט געוואָרן טאָמער וועלן די אינטערעסן פון די פאַרמערס סיידן דורך דעם פאַרקויף פון 1920 און 1921 זיינען דורכגעפירט געוואָרן מיט דעם צוועק צו באַשיצן די אינטערעסן פון די פּויערס אין נים דערלויבן אז זיי זאָלן אָפּקאַפּאַרן אירם ווערן פון זייער לאַנד. די דאָזיקע געזעצן האָבן אבער נים געהאַט דער דאָזיקער אַפעקט. אויב דאָס וועט מעגלאַך זיין דורך דער איינפירונג פון אן אינטענסיווערער קולטיוויזאַציע, דאַן קאָן געפונען ווערן פּלאַץ פאַר א צאָל נייע אימיגראַנטן אין געוויסע דיסטריקטן".

דער רעפאָרט באַהאַנדלט אויך די פראַגע פון הער. אַראַבישער אומצופרידנהייט בנוגע דער קאָנסטיטוציע. עס ווערט געזאָגט: "עס איז צו באַדויערן, וואָס די אַראַבישע פירער האָבן נים אָנגענומען דעם אַנבאָט פון א לענינסטלאַטיוון ראַט, וואָס איז זיי געמאַכט געוואָרן אין יאָר 1922. היינט צו טאָג איז די אַראַבישע באַפעלקערונג אין פּאַלעסטינע פאַראייניקט אין דער פאָדערונג פאַר א זעלבסט־רעגירונג. די דאָזיקע איינקייט פון די אַראַבער פאַר דער פאָדערונג קאָן אָפּגעשוואַכט ווערן, אָבער זי קאָן ווידער אויפוואַכן אין פולער קראַפט ביי א געוויסער וויכטיקער "אַישו", וואָס האָט צו טאָן מיט ראַסן־אינטערעסן. מיר גלויבן, אז די אומצופרידנהייט צווישן דער אַראַבישער באַפעקערונג, וואָס איז א רעזולטאַט פון זייער אַנטשיינונג צוליב דעם וואָס זיי איז נים געלונגען צו קריגן א געוויסע מאַפּע פון זעלבסטפאַרוואַלטונג, פאַרשאַרפט שטאַרק די שוועריקייטן פון דער לאָקאַלער אדמיסטראַציע.

אָפּשטעלנדיק זיך אויף געוויסע קלענערע אַראַבישע קלאַגעס, זאָגט דער רעפאָרט, אז "פון די פיר קלאַגעס, וועגן וועלכע עס ווערט גערעדט אויף אן אנדער פּלאַץ, זיינען אייניקע נים נייע בנוגע־עס, און קיינע פון זיי קאָנען נים באַטראַכט ווערן אלס אזא, וואָס שטעלט מיט זיך פאַר אן ערנסטע קלאַגע".

די שוועריקייטן, וואָס אנטשטייען פון דעם פּאַלעסטינער מאַנדאַט און פון דער באַלאַפער דעקלאַראַציע, ווערט דערקלערט אינ'ם רעפאָרט, זיינען פאַקטאָרן פון גרויסער וויכטיקייט, בעת מען באַטראַכט דאָס פּאַלעסטינער פּראָבלעם. די "אישו" פון א קלאָרער דעפיניציע פון א פּאַליסי, וואָס ווערט געשטיצט פון א סטייטמענט, אז עס איז דער פעסטער ווילן פון דער רעגירונג אויסצופירן די דאָזיקע פּאַליסי אין פולן, וואָלט געווען א גרויסער הילף פאַר דער שאַפונג פון א גוטער פאַרוואַלטונג אין דעם לאַנד.

"צווישן די פּאַלעסטינער אַראַבער הערשט א שטאַרקע אומצופרידנהייט פון דער לאַגע. לויט וועלכער בעת זיי, די אַראַבער, האָבן נים קיין וועג פאַר דירעקטע צוגאַנג צו דער רעגירונג. האָבן אָבער די פּאַלעסטינער אידן, דורך די פונקציעס, וואָס זיינען גענעבן געוואָרן דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע דורך דעם מאַנדאַט, א דירעקטן צוטריט צו דער רעגירונג".

בעת די ענגלישע פּאַליציי אין פּאַלעס־טינע ווערט געלויבט פאַר איר טעטיקייט אין דער צייט פון די אומרוען, גיט אָבער דער רעפאָרט פון דער אונטערזוכונג קאָ־מיסיע צו, אז מען איז צו ווייט געגאַנגען מיט דער פּאָליסי פון דערלויבן דעם גאַ־ריזאָן אין פּאַלעסטינע און אין עבר־הירדן.

"באַטראַכטנדיק די פּאַלעסטינער פּאָליציי אלס א גאַנצע, האָט מען זיך אויף געוויסע קלאַגעס אליין נים געקאָנט פאַרלאָזן, נאָכדעם ווי עס האָבן זיך אָנגעפאַנגען די שיסעריין, און עס האָבן זיך אָנגעפאַנגען די קאַמפּן. דאָס גרעניץ מיליטער פון עבר הירדן האָט זיך פאַרהאַלטן מיט ביישפּילסווייזער לאָיאַליטעט, אָבער דער "אינטעלידזשענס סערוויס" אין פּאַלעסטינע האָט זיך אויסגעוויזן פאַר נים פאַסיק".

אונטערצייַנדיק דעם סדר־חכל פון די אורזאַכן פון די אויסברוכן אין חודש אור נוסט, דערקלערט די קאָמיסיע, אז די פונ'דאַמענטאַלע אורזאַך, "אַן וועלכער, לויט אונזער מיינונג, די אומרוען וואָלטן אָדער נים פאַסירט, אָדער זיי וואָלטן זיך באַגרעניצט בלויז אויף א לאָקאַלן ראַיאָן, איז דער אַראַבישער געפיל פון פיינטלאַכקייט און קענגערשאַפט צו די אידן, וואָס איז א רעזולטאַט פון דער אַנטוישונג פון זייערע פּאָליטישע און נאַציאָנאַלע אספּיראַציעס און פון דער מורא פאַר זייער עקאָנאָמישער צוקונפט.

"די שטימונג, וואָס הערשט איצט, איז באַזירט אויף א צווייפאַכער מורא מצד די אַראַבער, אז די אידישע אימיגראַציע און דער לאַנד־אייַנקויף וועט פון זיי אוועקנעמען די מעגלאַכקייט צו מאַכן א לעבן, און אז מיט דער צייט וועלן די אידן האָבן די פּאָליטישע אויבערהערשאַפט. לויט אונ־זער מיינונג זיינען די דירעקטע אורזאַכן פון דעם אויסברוך געווען א רייע פון ערנסטע אינצידענטן אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם כותל מערבי, וואָס האָט זיך אָנגעפאַנגען יום־כפור פון יאָר 1928, און האָט זיך פאָרענדיקט מיט דער מאַכטי־גן אַראַבישער דעמאָנסטראַציע דעם 16טן אויגוסט 1929.

"דאָס אַלעס מיז באַטראַכט ווערן אלס א נאַנצעס, אָבער א וויכטיקער אינצידענט צווישן די אנדערע פאַסירונגען וואָס האָט לויט אונזער מיינונג, אַמאָרטסן ביינע־שטייערט צו די אומרוען, איז געווען די אידישע דעמאָנסטראַציע ביים כותל־מע־רבי דעם 15טן אויגוסט. די צווייטע וויכ־טיקסטע זאַך איז געווען די טעטיקייט פון דער "נעזעלשאַפט צו באַשיצן די מאַכטע־דיגע אידישע הייליקע פּלעצער", און איז א קלענערער מאַס, אויך די טעטיקייט פון דעם פּראָ־כותל מערבי קאָמיטעט. צוויי־טענס, זיינען שולדיק געווען די אויפרייר־צענדע אַרטיקלען וואָס זיינען דערשיינען אין אייניקע אַראַבישע צייטונגען, און אין איין העברייאישער טאָג־צייטונג, און אין א אידיש וואָכנבלאַט וואָס איז דערשינען אויף ענגליש: דריטנס, — די פּראָפּאַגאַנ־דע צווישן די ווייניק אויפגעקלערטע אַראַ־בער, וואָס איז מסתמא געווען אויסגע־רעכנט זיי אויפצוהעצן. פערטנס, האָט ביינעטראַן צו די אומרוען די שאַפונג פון דער פאַרגרעסערטער אידישער אגענטור; פינפטנס, — די נים גענוגנדיקע צאָל פון מיליטערישע כחות און פּאָליציי, וואָס האָט זיך געפונען אין לאַנד; און זעקסטנס — האָט אויך נעשפּילט א פון אומזיכערקייט בנוגע צו דער פּאָליסי, אז די אנטשיידונ־גען פון דער פּאָלעסטינער רעגירונג קאָנען באַאיינפלוסט ווערן דורך פּאָליטישע גע־שעענישן".

דער קאָמיסיעס רעפּאָרט פאַרנעמט זיך פיל מיט דער רעקאָמענדאַציעס פאַר דער צוקונפט. אין באַצוג צו דעם זאָגט זי: "מיר באַטראַכטן אלס פון דער העכסטער וויכטיקייט אונזער ערשטע רעקאָמענדאַ־ציע אז זיין מאַיעסטעט'ס רעגירונג זאָל באַטראַכטן די ראַטואַמקייט פון אַרויס־נעבן א קלאָרן סטייטמענט פון איר פּאָ־ליטיק, די ווערט פון וועלכער עס וואָלט פיל פאַרשטאַרקט געוואָרן ווען עס וואָלט באַהאַנדלט די פונקטן וועלכע מיר האָבן אָנגערירט אין דעם פאָלגענדן זאַץ:

אונזערע רעקאָמענדאַציעס אין באַצוג צו אימיגראַציע אין לאַנד זיינען הויפּט־עכטלאַך באַזירט אויף דער האָפענונג אז ווען זי וועט אָנאָנסירן איר פּאָליטיק וועט דער רעגירונג קלאָר מאַכן אז די רעכט און די פּאָזיציעס פון נים אידישע גרופּן אין פּאַלעסטינע וועלן אויפ'ן פולסטן אופן אָפּגעהיט ווערן".

"מיר גלויבן אז דאָס פאַרעפנטלאַכן פון א קלאָרן סטייטמענט מצד דער רעגירונג איז אבסאָלוט נויטיק אז פּאַלעסטינע זאָל קאָנען גוט רעגירט ווערן. מיר רעקאָמע־דירן דעריבער אז די רעגירונג זאָל באַ־טראַכטן די ראַטואַמקייט פון אַרויס־נעבן אז מען סטייטמענט אזוי שנעל ווי מעגלאַך".

"עס איז וויכטיק אז די רעגירונג זאָל קלאָר מאַכן אז זי האָט בדעה דורכצופיר־ען די דאָזיקע פּאָליטיק אויפ'ן פולסטן אופן ווי נאָר מעגלאַך. וואָס פאַר א פאַר־מע איר סטייטמענט פון פּאָליסי זי זאָל נים אנגעבן, וואָלט דער ווערט פון דעם פיל פאַרשטאַרקט געוואָרן ווען עס וואָלט אויך אין קלאָרע און פּאָזיטיווע טערמינען דערקלערט געוואָרן די באַדויי־טונג וועלכע דער רעגירונג לייגט אויף די שטעלן אין דעם מאַנדאַט וועלכע זוכן צו פאַרזיכערן די רעכט פון ניט־אידישע גרו־פּן אין לאַנד, און ווען עס וואָלט געגעבן שאַפט־לאַכע אונטערזוכונג זאָל אונטערגע־אויסדריקלאַכע דירעקטיוון ווי אירגענד וועלכע וואָס זיינען ביז איצט געגעבן גע־וואָרן אין באַצוג צו אועלכע וויכטיקע פראַגן ווי לאַנד און אימיגראַציע".

אין אירע רעקאָמענדאַציעס וועגן אי־מיגראַציע זאָגט די קאָמיסיע אז "אירגענד וועלכע אומזיכערהייט אין באַצוג צו דער פּאָליטיק וואָס דאַרף אָנגעפירט ווערן אין דער וויכטיקער פראַגע פון אימיגראַציע וועט זיך מוזן אָפּשפּיגלען אין דער האַל־טונג פון דער פּאַלעסטינער רעגירונג, ווי אויך פון די אַראַבער און פון די וועלכע פאַרטרעטן אידישע אינטערעסן. מיר רע־קאָמענדירן דעריבער אז די רעגירונג זאָל פאַרענטלאַכן אזוי שנעל ווי מעגלאַך א קלאָרע דעקלאַראַציע וועגן דער פּאָליטיק וואָס זי האָט בדעה אָנצופירן אין באַ־צוג צו דער רעגולאַציע און קאָנטראָל פון צוקונפטיקער אידישער אימיגראַציע קיין פּאַלעסטינע, און אויסאַרבעטן די דאָזיקע זיקע דעקלאַראַציע זאָל זי האָבן אין זיי־נען אונזערע אויספירונגען איבער דער פראַגע פון אימיגראַציע.

די אַדמיניסטראַטיווע מאַשינעריי אויף צו רעגולירן אימיגראַציע דאַרף געענדערט ווערן מיט דעם צוועק צו פאַרמיידן א אַר־בער'חזר'ונג פון דער צו גרויסער אימי־גראַציע פון 1925 און 1926. עס דאַרף באַטראַכט ווערן די מעגלאַכקייט פון איינ־פירן א מער פאַסיקערע מעטאָדע ווי צו רעגולירן דאָס פאַרטיילן פון אימיגראַציע סערטיפיקאַטן לויט דעם אַרבעטער סקע־דזשול. ביז דער צייט וואָס מען וועט איינפירן א רעפאָרמירטאַטיווע רעגירונג אין פּאַלעסטינע אין אירגענט וועלכער פאַרמע, דאַרף אויב מעגלאַך געשאַפן ווע־רען מאַשינעריע לויט וועלכע די ניט־אַר־יישע אינטערעסן אין פּאַלעסטינע זאָלן קאָנען געקומען אין אַן אנדערער וואָלט זיך צעלבסטרעגירונג מאַכט נאָך פיל שווע־רער די אַרבעט פון דער לאָקאַלער אדמי־ניסטראַציע.

דיסקוטירנדיק די כותל מערבי פראַגע, זאָגט די קאָמיסיע:

(פאָרזעצונג אויף זייט 4)

קאַפּיטאַן קיד

פון דער סעריע "קינדערשע צרות"

פערטע דערציילונג

פון א. אסאָווסקי

איר וועט אים דערקאָנען פאַר א מייל. עס איז אים לייכט אויסצוקלייבן פון הונדערט קינדער.

א געבראָענער פירער. מיט איינגשאַפ־טען צו הערשן און באַפעלן, ניט דורך מאַכט, ניט דורך גרויזאַמקייט, אפילו ניט דורך פיזישע סופּעריאָריטעט (ווייל "קיד" איז סך הכל א קליינגעוויקסיקער, א דאַרינקער) נאָר מיט עטוואָס אן אינ־נאַנצן זיינס, און וואָס מאַכט אים פאַר דעם צענטער פון אַלץ און אלעמען.

מקום און געוואַנקייט איז אויסגעקריצט אויף זיין פּנים. ליבלאַכקייט און גוטס־קייט שיינט אַרויס פון זיינע צוויי שוואַר־צע ווי קויל קליינע אויגן.

זיין שאַרפסטע וואַפע קען פריינט און פיינט (און קאַפּיטאַן קיד האָט זיי אָן א שיער) איז זיין שמייכל און ברייט־הארציקייט.

מיט'ן צויבער פון זיין שמייכל וועט ער צונעמען ביי יענעם דאָס לעצטע און טייערסטע, אזוי אז יענער ביי וועמען ער נעמט אוועק די לעצטע קענדי אָדער ניי־קעל, אָדער דעם טייערסטן פאַר אים — חפץ, זאָל נאָר זיין צופרידן וואָס קיד נעמט ביי אים, ווייל ער האָט דאָך דער־ביי אזוי זיס געערעדט און געשמייכלט, און געהאַלטן זיין האַנט אויף זיין אקסל, דאָס הייסט דאָך שוין נאָר א אמת'ע "טשאַמס" מיט קיד און דאָס איז שוין נאָר קיין קליינקייט.

"קיד" ווייסט ווי צו קלייבן חברים און ווי אזוי צו אָנהאַלטן גוטפריינטשאַפט.

קיד ווייסט ווי צו אָפּרעכענען זיך מיט א שונא און ווי צו האַלטן אין מורא אלע וועלכע זיינען נים מיט אים.

עס מאַכט זיך אמאָל אז "קיד" באַ־גייט אן עולה קענן אימיצן פון די איינ־לאַך־אין עס קאָכט זיך צווישן חברה. מען גרייט זיך צו אַטאַקירן, אָפּרעכענען זיך, מען סודה'ט זיך, מען קאָנספּירירט. עס ווערן געשאַפן צדדים, אַנהיינגער וועלכע זיינען גרייט צו העלפן ביז'ן בלוט. "קיד" פאַסט אויף אלץ אויף, און פונקט אינ'ם רעכטן מאָמענט זאָל ער צוגיין צום בע'עולה'טן אַרויפלייגן זיין האַלט צו אים אויפ'ן אקסל, רעדן צו אים מער מיט די אויגן, און מיט זיין שמייכל ווי מיט'ן מויל. און אין א סעקונדע אַרום זעט מען זיי שוין ביידן שפּאַצירן האַנט אין האַנט צום "קאַפּיטאַן קידס" מלוכה, וואָס גע־פינט זיך ערגעץ אין א זוינקל פון הויף, באַוואַכט פון געטרייע, וואוהין נאָר אייר גענע ווערן אַריינגעלאָזן, און די נאַנצע חברה בלייבט נעבאַך אָן א שטאַך אַר־בעט.

"קידס" מלוכה איז נים אלע מאָל די זעלבע. "קיד" האָט פיינט צו שטיין אויף איין אָרט. ער בייט זיי לויט די ביכער וואָס ער לייענט און לויט דעם איינדרוק וואָס געוויסע העלדן מאַכן אויף אים.

אמאָל איז ער א אינדיאַנער הויפּט־מאַן, און אלע זיינע חברה זיינען אינדי־אַנער און מען גייט אַרום מיט פעדערן אין די קעפּ, מיט נאַרטלען פול מיט בלע־נע קנעפּ, און "טאַטאַהאַקעס" פאַר גע־ווער. און אַטאַקירט מען דעם שונא, לאָזט מען אַרויס דעם אמת'ן אינדיישן "וואַר־קריי" און עס ציטערן די ווענט און עס פלאַטערן די הערצער.

אן אַנדערש מאָל איז "קאַפּיטאַן קיד" א "קאַרבאָ" מיט לאַנגע ציינגעל פלאַ־דערן (פון אן אלטער קאַלדרע געמאַכט) מיט א ברייטן נאַרטל, מיט צוויי "פּיס־טאָלס" (פון אמת'ע האָלץ) און שפּיציקע היטלען פון פאַפּיר, און מען גייט מיט'ן שווערן קאַרבאָ טראָט פון איין פוס אויף דער צווייטער, אויפהויבנדיק פרי־ער איין אקסל און דערנאָך דעם צווייטן, מיט א צי, ביי פּלוידערן אַרויף, מען קייט מאַבעלע (טשוואינג גאַם בלע"ז) און מען שפּייט דורך די ציין, אז מען איז קאַר־באַים העלפט דאָך ניט.

מאַכט זיך אמאָל אז עס ווערט אים נמעס צו זיין בלויז קאַפּיטאַן און באַ־שטימט זיך אליין פאַר גענעראַל — פאַר־וואָס ניט — אלץ וואָס א גענעראַל דאַרף איז עפּאָלעטן און א רויטן לאַמפּאַס אויף דער הויזן. אָבער דאָס איז א קליינקייט. דער עיקר איז צו האָבן א פעסטונג וועל־כע־מען זאָל קאָנען פאַרטיידיקן. און קיד מיט זיינע נאַכפאָלגער בויען א פעסטונג מיט אלע פּיסטשוינקעס, ווינ־טער איז גאָר א מחיה. ווינטער בויעט מען די פעסטונג פון שניי און מען מאַכט וואַכט טורמס, מיט "מענהאָלס" פאַר די האַרמאַטן. מען נעמט אויף א קייל־אַכדי־קע קלאַק. מען שמירט זי אויס מיט סאַר־זשע און מען שטעלט זי אַריין אין פענ־סטער — איז עס אַ אמת'ר האַרמאַט.

און אין פעסטונג גופא, וואָס געפינט זיך דען דאָרט ניט? אלץ וואָס א איינ־גלישע הארץ קאָן נאָר גלוסטן, און וואָס א איינגלישע מויל קאָן נאָר דיכטן.

א וואונדער אביסל אז יעדער איינגל פון בית־תּוכים וועט גיין אין פייער און וואַסער פאַר'ן "קאַפּיטאַן קיד".

פאַרלויפט זיך אמאָל אז "קיד" האָט ערגעץ געלאָפן פון אן "אַטאַמאַן" וואָס האָט געראַטן זיין מלוכה אונגעטר דער ערד. און נאָנץ פרי, קיד האַלט אָפּ א מיטינג ביי זיך אין פעסטונג מיט אלע זיינע מקורבים, און ער דערקלערט פאַר זיי: — ע, וואָס איז פאַר א געשעפט א פעסטונג וואו יעדער "הערווערין" אָדער "פּויכיראָקע" קאָן אַריינקומען? לאָמיר בויען אן אונטערערדישן פאַלאַץ מאַקע אן אמת'ן פאַלאַץ, וואו מיר, און נאָר מיר וועלן קאָנען אַריינקומען, דורך א געהיי־מער טיר וואָס וועט זיך עפענען ווען מען וועט געבן דריי קלאַפּ און זאָגן: "פּויכיראָקע" קאָן אַריינקומען? לאָמיר בויען אן אונטערערדישן פאַלאַץ מאַקע אן אמת'ן פאַלאַץ, וואו מיר, און נאָר מיר וועלן קאָנען אַריינקומען, דורך א געהיי־מער טיר וואָס וועט זיך עפענען ווען מען וועט געבן דריי קלאַפּ און זאָגן: "הורדום פערונדום לאַדזשי קוג־דום עפן".

פאַר טעג מיט אַוונטן איז חברה געווען פאַרטאָן מיט לייב און לעבן אין דורכ־פירן דעם גענעראַלן פּלאַן פון "קאַפּיטאַן קיד". ווי אמת'ן קראַטן איז מען געלעגן אונטער דער ערד און געגראָבן און גע־טראָגן די ערד, דערביי איז מען אַרומ־געגאַנגען פאַר'סוד'עט און געהיט זיך פון יערן קינד און פון די אויפזעער.

וואו ערגעץ א בנעטל, א שטיק האָלץ, א שמאַטע, איז אויעק אויף דעם "פאַר־לאַץ" און האָבן שמאַטעס אויסגעפעלט האָט מען פאַרשלעפּט, גאַנצע קאָלדרעס, לייל־אַכער, פאַרהאַנגען אלעס וואָס דאָס זיך נאָר געלאָזט. וואָס איינער האָט נאָר געקאָנט קריגן האָט ער געבראַכט צום קאַפּיטאַן, וועלכער האָט פון אלץ גע־מאַכט נוצן.

און אין דער פאַלאַץ איז פאַרטיק גע־וואָרן איז עס געווען שוין איינמאָל א פאַלאַץ, די טיר האָט מען פאַרמאַסקירט אווי, אז מען וואָלט קיינמאָל אין לעבן נים קאָנען דערקאָנען, אין אינווייניק איז געווען א לאַזשע פאַרן קאַפּיטאַן, פאַלייצעס פאַר ביכער און א טיש צו לעזן.

פון דעם עמוד אין שול האָט מען פאַר־נומען די לוכט פון זיי באַנוצט פאַר באַ־לייכטונג. פון דער ביבליאָטעק האָט מען געשלעפּט ביכער, פון האָספּיטאַל פלע־שער און פלעשלאַך, פון קיך טעפּ מיט סקאָבערדעס. פון טיש האָט מען געלייגט בריוו און פּלייש אין די קעשענעס אום דאַרט שפּעטער אין פאַלאַץ פראַווען א סעודה . . .

און אין יענעם פאַלאַץ איז קיר גע־ווען דער זעלבסט הערשער. דאָרט זיי־נען אויסגעטיילט געוואָרן כבודים און ראַנגען, חסדים און אורטיילן מיט דער גרעסטער פּאַסט און צערעמאָניע. "קידס" א באַפעל איז אָפּגעהיט געוואָרן מיט דער גרעסטער פּינקטלאַכקייט.

מאַכט זיך א פאַל; ס'גרעסערע אינג־לאַך הויבט אָן פאַרדריסן וואָס איינער, וואָס איז א סך איינער פון זיין, זאָל נאָר האָבן די ממשלה איבער אזויפיל קינדער און מען זאָל אים גאָרניט קאָנען טאָן, און ס'האָט זיך אָנגעפאַנגען א קאָנספּי־ראַציע. אן אמת'ע פאַרשווערונג צו שטור מען דעם "פאַלאַץ" אויז פאַרניכטן די "עגנע".

"קיד" מאַכט זיך כלומרשט ניט וויסנ־דיק פון דער נאָנצער פאַרשווערונג, פאַר־קערט, איז נאָר אדרבא וואַרבא מיט יע־דען פון די פאַרשווערער, נאָר אין דער זעלבער צייט, גרייט ער זיין אַרמיי, דאָס מאָל א פאַרשטאַרקטע פון אלע קליינע אינגלאַך.

בסודי סודות האָט ער זיי איינציקווייז פאַרדרוסן אין פאַלאַץ, גערעדט צו זיי און געגעבן צו דערקלערן, און דער עיקר האָט ער זיי באַוויזן זיין געוועער און אונ־פאַרמס, זיינען זיי אלע גלייך אריבער אויף זיין זייט און ווען דער "גרויסע" זיי־נען אַרויסגעקומען צו אַטאַקירן האָט מען זיי באַגעגנט מיט אן אמת'ן "וואַר־קריי", א דיי לופט האָט געציטערט, און פאַרשאַ־טען מיט פייער קאַרטאָפל. שטיינדלאַך, שטיקער האָלץ, א דער שונא האָט געמוזט אָפּטרעטן מיט גרויס בזיון.

און ווער איז קאַפּיטאַן קיד?

ווי דורך א געריכטן נעבל געדיינקט ער זיין פאָטער וועלכער האָט אים אמאָל אין שול מיטגענומען און אים אָנגעזאָגט: "זונעניו, מיר גיין אין שול, עס איז ראָש השנה ביי אונז, זאָלסט וויסן, אז מיר זיינען אידן".

דאָס איז כמעט אלץ וואָס ער געדיינקט פון זיין פאָטער.

אָט די איינציקע ווערטער האָט אים דערנאָך, אין שפּעטערע יאָרן געבראַכט אין מערב קאַנאַדער בית־תּומים.

עטוואָס מער ווי זיין פאָטער געדיינקט ער זיין מוטער, וועלכע האָט עפּעס ניט נעהויזט מיט'ן פאָטער — מיט זיינעם.

ער געדיינקט פון אָפּטע קריגערייען